

**Sabiedrības iebildumi un priekšlikumi par projektu
“Rīcības plāns liekā svāra un aptaukošanās izplatības pieauguma mazināšanai 2025.–2029. gadam” (turpmāk - Plāns)**

Nr. p.k.	Iebilduma/ priekšlikuma iesniedzējs	Iesniegtā iebilduma/ priekšlikuma būtība	Ņemts vērā/ nav ņemts vērā	Pamatojums, ja iebildums/ priekšlikums nav ņemts vērā
1.	Latvijas Diētas un Uztura Speciālistu asociācija (LDUSA)	<p>Rakstiski iesniegtais viedoklis:</p> <ul style="list-style-type: none"> LDUSA pauž neizpratni, ka nav iesaistīta plāna izstrādes procesā. LDUSA ir vienīgā asociācija Latvijā, kas pārstāv uztura speciālistus (turpmāk – US), kuriem ir būtiska loma plāna īstenošanā, nodrošinot uztura terapiju, un īstenojot veselības veicināšanas un slimību profilakses pasākumus. Aicina turpmāk iesaistīt LDUSA aktivitātēs, kas paredzētas, lai apturētu liekā svāra un aptaukošanās izplatības pieaugumu, nodrošinot plašāku skatījumu uz aktuālajiem jautājumiem. Pētījumi^{1,2} liecina, ka cilvēki ar lieko svāru bieži saņem zemāku ārstniecības pakalpojumu kvalitāti, jo pastāv lielāks risks nesaņemt precīzu diagnozi un atbilstošu ārstēšanu. Tas var negatīvi ietekmēt ārstēšanas procesa kvalitāti, īpaši saņemot valsts apmaksātus (turpmāk – VBF) pakalpojumus, kad pakalpojuma saņemšanas laiks ir ierobežots. Ja vizīte aprobežosies ar virspusējiem norādījumiem un ieteikumiem, pacienti var kļūt mazāk motivēti vērsties pēc palīdzības un atbalsta pie ārstniecības personām. Tādēļ ir būtiski izglītot ārstniecības personas par liekā svāra un aptaukošanās komplekso dabu, tostarp par kaunināšanas un stigmatizēšanas negatīvajām sekām. Svarīgi, lai ar uzturu saistītas rekomendācijas sniegtu kvalificēts speciālists, kurš palīdzētu uzlabot veselības rādītājus un mazinātu blakusslimību riskus, nevis tikai koncentrētos uz ķermeņa masas samazināšanu. LDUSA ieskatā pozitīvi vērtējams, ka plānā tiek paredzētas valsts apmaksātas US konsultācijas, kas būtiski veicina prevencijas pasākumus, jo aptaukošanās, kā neinfekcijas slimība, ir tieši saistīta ar virkni dažādām veselības problēmām. Tomēr plānā tiek 	Ņemts vērā, sniedzot papildus skaidrojumu un integrējot priekšlikumus Plānā	<p>Vēršam uzmanību, ka LDUSA tika aicināta iesaistīties plānam veiktajā domnīcā š.g. maijā.</p> <p>Vienlaikus, sabiedriskās apspriedes mērķis ir gūt priekšstatu par sabiedrības, t.sk. nevalstisko organizāciju viedokli, iebildumiem un priekšlikumiem attiecībā uz politikas plānošanas dokumentu projektiem, līdz ar to, LDUSA, piedaloties sabiedriskajā apspriedē, īsteno savas tiesības uz viedokļa paušanu. VM augstu novērtē speciālistu iesaisti politikas plānošanā.</p> <p>Plānam ir konkrēti mērķi un sasniedzamie rezultāti, kā arī laika termiņš, kurā ir iespējams īstenot noteiktu apjomu pasākumu, tādēļ Plānam ir savas limitācijas un tajā nav iespējams iekļaut visus ar uzturu jomu saistītos jautājumus.</p> <p>Skaidrojam, ka US konsultāciju pieejamības nodrošināšana ir atkarīga no VM pieejamā finansējuma veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanai. Pēdējos divos gados VM ir iesniegusi finansējuma pieprasījumu prioritārajos pasākumos, tomēr papildus finansējums pasākuma īstenošanai līdz šim nav piešķirts. Plāna ietvaros pasākuma 3.2.</p>

¹ Puhl, R.M., Lessard, L.M., Himmelstein, M.S., & Foster, G.D. 2021. *The roles of experienced and internalized weight stigma in healthcare experiences: Perspectives of adults engaged in weight management across six countries.*

² Sutin, A.R., Stephan, Y., & Terracciano, A., 2015. *Weight discrimination and risk of mortality. Psychological Science.*

		<p>par maz uzskaitītas un aprakstītas konkrētas aktivitātes izvirzīto mērķu sasniegšanai.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plānā tiek runāts par iespēju pilotēt Latvijā patērētājiem draudzīgu un ilgtspējīgu pārtikas produktu papildus marķēšanas shēmu iepakojuma priekšpusē, lai atvieglotu patērētājiem iespēju izvēlēties veselīgus pārtikas produktus, kā arī paredzēts īstenot pasākumus pārtikas ražotājiem. Lai veicinātu Latvijas iedzīvotājus uzlabot ēšanas paradumus, izvēloties vērtīgākus pārtikas produktus, LDUSA ir izveidojusi kvalitātes zīmi “Iesaka uztura speciālisti”. • Šobrīd Plānā nav skaidras informācijas par pasākumu realizācijas faktisku uzsākšanu un finansējama piešķiršanu tā realizēšanai, it īpaši ambulatorajiem US pakalpojumiem. • Aicina tirdzniecības kompānijas pievērst uzmanību produktu izvietojumam veikalos un neizvietot produktus ar augstu cukuru, tauku un sāls saturu bērniem viegli pieejamās vietās (piemēram, pie kases un zemākajos veikalos plauktos). • Ēdienkartēs nenorādīt kalorijas - uzturvērtības norādīšana neveicinās veselīgāku pārtikas produktu izvēli. Veselīgas maltītes var saturēt tikpat daudz vai pat vairāk kalorijas nekā kāda neveselīga maltīte, attiecīgi tas var maldināt patērētājus. Kaloriju norādīšana var negatīvi ietekmēt emocionālo stāvokli cilvēkiem ar ēšanas traucējumiem un tādejādi radīt atteikšanos no pilnvērtīgas maltītes. Ēdienkartēs būtu lietderīgi norādīt ogļhidrātu, tauku un olbaltumvielu proporcijas. • Bieža problēma bērniem skolās ir garas rindas ēdnīcā vai pārāk īss starpbrīdis, tāpēc būtu ieteicams norādīt tieši maltītes ilgumu 20-30 min, nevis pusdienu starpbrīža ilgumu. • Bērnam jāatrod sev tīkama fiziskā aktivitāte (turpmāk – FA). Nepieciešams aktualizēt, ka aktīvs dzīvesveids ir normāla ikdienu un veids kā mazināt stresu/trauksmi. Tāpat būtu nepieciešams plānot vairāk pēcpusdienas pulciņus, kas nefokusējas tikai uz profesionālo sportu. Turklāt profesionālus rezultātus sportā ne vienmēr izdodas sasniegt, ja ir liekais svars. Savukārt laiks, kas nav aizpildīts (pēc mācību stundām), veicina, ka bērns 		<p>īstenošanu plānots uzsākt līdz 2026. gada II pusgadam.</p> <p>Plāna darbības periods ir 2025.-2029. gads, līdz ar to tajā ietvertos pasākumu īstenošanu plānots uzsākt nākamgad. Pasākumu īstenošana atkarīga no valsts budžeta iespējām un piešķirtajiem līdzekļiem. Plāna sadaļā “4. Mērķis un veicamie uzdevumi” minētie pasākumu izpildes termiņi norāda uz laika periodu, kurā pasākumiem ir jātiek īstenotiem, tādēļ to uzsākšana faktiski notiek ātrāk.</p> <p>Plāna pasākuma 1.5. ietvaros paredzēts ierobežot neveselīgas pārtikas mārketinga praksi, kas vērsta uz bērniem.</p> <p>Jautājums par ēdienreizes ilgumu neietilpst Plāna tvērumā, tas risināms kontekstā ar Ministru kabineta 2002. gada 27. decembra noteikumiem Nr.610 “Higiēnas prasības izglītības iestādēm, kas īsteno vispārējās pamatizglītības, vispārējās vidējās izglītības, profesionālās pamatizglītības, arodizglītības un profesionālās vidējās izglītības programmas”.</p> <p>Plāna ietvaros paredzēti pasākumi bērnu FA veicināšanai – FA receptes aktualizēšana un izmantošanas veicināšana, pielāgotas fiziskās slodzes rekomendēšana ilgstošu veselības traucējumu gadījumos optimālai dalībai sporta stundās, pedagogu apmācības par veselības veicināšanu, tostarp, FA u.tml. pasākumi.</p>
--	--	---	--	---

		<p>pavada vairāk laika sēžot mājās un izklaidē sevi izmantojot ierīces un uzkodas, kas savukārt veicina liekā svara attīstību.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lūdz plānā ņemt vērā Pasaules Veselības Organizācijas (turpmāk – PVO) vadlīnijās³ norādīto riska faktoru - svara stigmatizēšanu un ar to saistītos veselības riskus. • VM sadarbībā ar SPKC un citiem sadarbības partneriem, t.sk. ārstniecības personu nevalstiskajām organizācijām, ir izstrādājusi veselīga uztura ieteikumus dažādām sabiedrības grupām – vai ir ticis izvērtēts, kā tieši tas palīdz kompleksajai riska faktoru mazināšanai? Tāpat nepieciešami papildus pētījumi (arī kvalitatīvie), lai izprastu problēmas būtību un cēloņalikumsakarības. Bukletu izstrāde šobrīd nesniedz praktisko pienesumu. • Nepieciešams izstrādāt metodiskos materiālus vispārējām izglītības iestādēm liekā svara un aptaukošanās riska faktoru mazināšanai un labās prakses piemēru pārņemšanai. • Izglītojot pusaudzus par "veselīgiem ieradumiem", jāņem vērā, ka dažiem tas var provocēt ēšanas traucējumu manifestāciju vai recidīvu, līdz ar to ir jāievieš arī izglītošanas pasākumi par ēšanas traucējumiem, ķermeņa paštēlu, pašcieņu utt., kā arī (atsevišķos gadījumos, piem., riska grupās) veikt skrīningu⁴⁵. • Veicot vecāku izglītošanas pasākumus par liekā svara agrīnu atpazīšanu bērniem, profilakses pasākumiem, FA un palīdzības saņemšanas iespējām, noteikti jāpievērš uzmanība arī liekā svara un modificējamo riska faktoru atpazīšanai, kā arī jāņem vērā autiskā spektra traucējumi un uzmanības deficīta un hiperaktivitātes sindroms u.c.^{6,7} Kā arī kopumā jānorāda uz to, ka, ja bērnam ir liekais svars, ir jārikojas, nevis jāgaida, kad svars turpina pieaugt un sasniedz morbidu aptaukošanos. • US ambulatoras konsultācijas par VBF līdzekļiem vajadzētu ieviest drīzāk nekā paredzēts plānā. Kā arī vajadzētu paredzēt 		<p>Skaidrojam, ka veselīga uztura ieteikumi tiek izstrādāti ar mērķi informēt sabiedrību par veselīga uztura principiem un to pielietojumu ikdienā. Uz ieteikumu bāzes tiek veidoti izglītojoši materiāli, uztura normas sabiedriskajās institūcijās, video u.tml. Veselīga uztura ieteikumi sniedz bāzes informāciju, tādēļ to ietekmei izvērtējums netiek veikts. Plāna periodā uzsvars tiks likts uz paradumu un uzvedības maiņu, informatīviem materiāliem kalpojot kā papildus līdzeklim veselībratības uzlabošanai. Sociālo izmaiņu teorija paredz, ka cilvēkam nepieciešamas zināšanas, prasmes, motivācija, atbalsts un atbalstoša vide, lai praktizētu veselīgus paradumus, tādēļ izglītošana ir viena no, bet ne vienīgā komponente sabiedrības veselības uzlabošanā.</p> <p>Informējam, ka Slimību profilakses un centrs ir izstrādājis atbalsta materiālu izglītības iestāžu darbiniekiem “Palīgs veselības veicināšanas un slimību profilakses aktivitāšu īstenošanai izglītības iestādēs”¹⁸, kas ietver ieteikumus liekā svara un aptaukošanās riska faktoru mazināšanai un labās prakses piemēru pārņemšanai.</p> <p>Plāna ietvaros paredzēts pasākums 2.3. vecāku izglītošanai, kura ietvaros tiks aktualizēti jautājumi par agrīnu liekā svara</p>
--	--	--	--	--

³ <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/353613/WHO-EURO-2017-5369-45134-64401-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

⁴ Golden et al., 2016. *Preventing Obesity and Eating Disorders in Adolescents*

⁵ Bristow et al., 2022. *It makes you not want to eat': Perceptions of anti-obesity public health campaigns in individuals diagnosed with an eating disorder.*

⁶ Clinical Practice Guideline for the Evaluation and Treatment of Children and Adolescents With Obesity. 2023.

⁷ Hampl et al., 2021 Childhood Obesity. Causes, Consequences, and Intervention Approaches

¹⁸ [download \(spkc.gov.lv\)](#)

		<p>vairāk nekā 1 valsts apmaksātu ambulatoro vizīti vienam pacientam.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veselības aprūpes speciālistam būtu ieteicams rekomendēt pārskatīt uztura paradumus, konsultējoties ar atbilstošu speciālistu, lai uzlabotu veselības rādītājus un mazinātu slimību riskus, nevis jāvērs uzmanība tikai uz svara samazināšanu. • Dokumentā tiek pieminēti dažādie faktori, kas ietekmē svara dinamiku, taču tie netiek apskatīti pietiekoši dziļi. Fokuss ir vērsts uz sekām nevis cēloņiem. Nenoliedzami, uzturs, FA un veselībpratība ir nozīmīgi faktori veselības saglabāšanā, taču tādiem faktoriem kā miegs, psihiskā veselība, vide, sociālekonomiskais stāvoklis, tik pat kā netiek pievērsta uzmanība. Kā arī netiek pieminēta ķermeņa kaunināšanas un svara stīgmas ietekme uz mentālo veselību⁸ un svara dinamiku⁹. Negatīvās sekas ietver samazinātu dzīves kvalitāti, depresiju, disfunkcionālu ēšanu, trauksmi, negatīvu paštēlu⁶ un paaugstinātu mirstības risku¹⁰. Svara diskriminācija par 2.5 reizēm palielina risku iegūt aptaukošanos, taču cilvēkiem ar aptaukošanos ir 3 reizes lielāks risks tādiem palikt⁷. Rīcības plāna projektā tiek izcelta ārstniecības personu un pedagogu izglītošana par veselīga dzīvesveida ieguvumiem un virssvara un aptaukošanās riskiem. Dati liecina par nepieciešamību papildus izglītošanai par veselīgiem paradumiem, aktualizēt svara stigmatizēšanu, kaunināšanu, ēšanas traucējumus un to ietekmi uz veselību. Īpaši nozīmīgi tas ir sabiedrības grupām, kas nodarbojas ar izglītošanu, bērnu audzināšanu un veselības aprūpi. Neiekļaujot izglītošanu par svara stīgmu un ēšanas traucējumiem, pastāv nopietns risks vēl vairāk saasināt disfunkcionālu ēšanas uzvedību un raizes par pieņemšanos svarā. Cilvēkiem ar lieko svaru un aptaukošanos ir ievērojami lielāks risks iesaistīties disfunkcionālā ēšanas 		<p>atpazīšanu, riska faktoriem aptaukošanās attīstībai, profilakses pasākumiem un palīdzības iespējām, veicinot vecāku izpratni.</p> <p>Plāna ietvaros paredzēti pasākumi dažādu speciālistu izglītošanai – pedagogiem, veselības aprūpes nozarē strādājošajiem u.tml.</p> <p>Vēršam uzmanību, ka psihiskās veselības veicināšana neietilpst Plāna mērķos un uzdevumos, tādēļ šī Plāna ietvaros nav paredzēts īstenot izglītošanas pasākumus par ēšanas traucējumiem, ķermeņa paštēlu, pašcieņu utt., kā arī (atsevišķos gadījumos, piem., riska grupās) veikt skrīningu^{19,20}, tomēr ciktāl tas skar svara stīgmu un ķermeņa kaunināšanu, šo jautājumu aktualizēšana tiks integrēta Plāna pasākumos.</p>
--	--	--	--	---

⁸ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1111/obr.12935>.

⁹ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23894586/>

¹⁰ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4636946/>

¹⁹ Golden et al., 2016, *Preventing Obesity and Eating Disorders in Adolescents*

²⁰ Bristow C, Simmonds J, Allen KA, McLean L., 2022. 'It makes you not want to eat': Perceptions of anti-obesity public health campaigns in individuals diagnosed with an eating disorder

		<p>uzvedībā un saslimt ar ēšanas traucējumiem^{11,12,13}. Ņemot vērā šobrīd esošās tendences, šī statistika var tikai pieaugt.</p> <p>Pētījumā divas trešdaļas no dalībniekiem no ārstniecības personu puses piedzīvoja svāra stigmatizēšanu, kas rezultējās ar izvairīšanos apmeklēt ārstniecības iestādes. Cilvēki ar virssvaru saņem zemāku ārstniecības pakalpojumu kvalitāti, jo pastāv lielāks risks nesaņemt atbilstošu diagnozi un ārstēšanu^{14,15}.</p> <p>Aicinām rīcības plānā iekļaut aktivitātes medicīnas personāla izglītošanai par svāra stigmatu, kā arī esošos ieteikumus papildināt ar aspektiem, kuros ņemta vērā svāra stigmatas ietekme uz ķermeņa svāru, mentālo veselību, kā arī ķermeņa spēju zaudēt svāru.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaloriju deficīts un diētas, paralēli ķermeņa kaunināšanai, ir viens no primārajiem riska faktoriem ēšanas traucējumu attīstībai, kā arī citiem mentālās veselības traucējumiem, kas ilgtermiņā tieši veicina svāra pieaugumu un citas veselības problēmas. Aicinām iekļaut kaloriju deficīta un diētu problemātiku un pasākumus minēto risku mazināšanai, kā arī iekļaut šo skaidrojuma par aptaukošanās iemesliem. <p>Papildus materiāli par tēmas nozīmību un aktualitāti: PVO vadlīnijas¹⁶, svāra stigmatas ietekme uz dzīves kvalitāti¹⁷.</p> <p>Sanāksmē paustais viedoklis: Svarīgi jau šobrīd modernizēt esošo svāra korekcijas programmu Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā, lai būtu iespējams uzņemt lielāku pacientu skaitu.</p> <p>Vērš uzmanību uz joprojām pastāvošo problemātiku - saldinātajiem dzērieniem izglītības iestāšu ēdienkartēs. Tas ir viegls veids, kā sasniegt MK noteikumos Nr.172 noteiktās ogļhidrātu normas, bet rada kaitējumu veselībai, tādēļ ir svarīgi izglītēt jaunos vecākus, izglītības iestāžu personālu par veselīgu uzturu.</p>		
2.	Latvijas Pārtikas	<ul style="list-style-type: none"> • Plāna pasākums 1.1. - Latvijā veiksmīgi darbojas Zemkopības ministrijas (turpmāk – ZM) Latvijas pārtikas kvalitātes shēma 	Ņemts vērā, sniedzot papildus skaidrojumu	Skaidrojam, ka pasākumā 1.1. plānota sabiedrības izglītošana par pārtikas

¹¹ Swanson et al., 2011. Prevalence and correlates of eating disorders in adolescents. Archives of General Psychiatry.

¹² Sawyer et al., 2016. Physical and psychological morbidity in adolescents with atypical anorexia nervosa.

¹³ Darby, A., Hay, P., Mond, J., Rodgers, B., & Owen, C. (2007). Disordered eating behaviours and cognitions in young women with obesity: relationship with psychological status.

¹⁴ Puhl et al., 2021. The roles of experienced and internalized weight stigma in healthcare experiences: Perspectives of adults engaged in weight management across six countries.

¹⁵ Sutin, A.R., Stephan, Y., & Terracciano, A. (2015). Weight discrimination and risk of mortality. Psychological Science.

¹⁶ <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/353613/WHO-EURO-2017-5369-45134-64401-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

¹⁷ <https://www.obesityaction.org/get-educated/public-resources/brochures-guides/understanding-obesity-stigma-brochure/>

<p>uzņēmumu federācija (LPUF)</p>	<p>(“Zaļā karotīte”, “Bordo karotīte”), kas nodrošina patērētājiem iespēju izvēlēties paaugstinātas kvalitātes prasībām atbilstošus pārtikas produktus. LPUF Regulāri katru gadu sniedz plašu informatīvo kampaņu par paaugstinātas kvalitātes (Karotīšu) zīmi marķējumā.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plāna pasākums 1.3. - Pastāv tīmekļa vietne “karotīte.lv”, kurā ir norādīti produkti ar paaugstinātu kvalitāti, tāpat ZM skolu ēdināšanas darba grupā ir pieņemts lēmums par elektroniski pieejamu sarakstu izveidi publiskiem iepirkumiem. • Plāna pasākums 1.4. - Ir spēkā un visām ES dalībvalstīm ir saistošas divas regulas, kas regulē šo jomu: <ol style="list-style-type: none"> 1. (EK) Nr.1924/2006 (20.12.2006.) par uzturvērtības un veselīguma norādēm uz pārtikas produktiem nosaka kārtību par atļautajām un aizliegtajām uzturvērtības un veselīguma norādēm. 2. Eiropas parlamenta un padomes regula (ES) Nr.1169/2011 (25.10.2011.) par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem un par grozījumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Regulās (EK) Nr.1924/2006 un (EK) Nr.1925/2006, un par Komisijas Direktīvas 87/250/EEK, Padomes Direktīvas 90/496/EEK, Komisijas Direktīvas 1999/10/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/13/EK, Komisijas Direktīvu 2002/67/EK un 2008/5/EK un Komisijas Regulas (EK) Nr. 608/2004 atcelšanu. <p>Minētā joma jau šobrīd tiek regulēta ES līmenī. LPUF iebilst pret papildus regulējumu nacionālajā līmenī, jo tas paaugstinātu prasības tikai vietējiem ražotājiem, nostādot tos nelabvēlīgākos konkurences apstākļos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plāna pasākums 1.7. - Par minēto jomu noris aktīvas diskusijas ZM rīkotajā darba grupā par skolu ēdināšanas uzlabošanu. Paredzams, ka tiks pieņemts attiecīgs lēmums par tālāko virzību. • Plāna pasākums 1.9. - LPUF ir atvērta dalībai šādos pasākumos un ir gatavi turpināt sadarbību ar VM šajā jomā. Atzinīgi vērtējam pārtikas nozares iesaistīšanu normatīvo aktu izstrādē, kas vērsti 		<p>marķējumu kopumā – par uzturvērtības un veselīguma norādēm, dažādām pārtikas marķēšanas shēmām u.tml.</p> <p>Vēršam uzmanību, ka “Zaļā karotīte” un “Bordo karotīte” pārtikas kvalitātes shēmu mērķis nav informēt patērētājus par pārtikas produktu veselīgumu, tāpēc nepieciešama regulāra komunikācija par shēmas nozīmi.</p> <p>ZM informatīvā ziņojuma par Skolēnu ēdināšanas sistēmas pilnveidi Latvijā ietvaros paredzēts pilnveidot elektronisko iepirkumu sistēmas produktu katalogu, papildinot ar atsauci uz vienoto īso pārtikas piegādes ķēžu un iepirkumu izsekojamības sistēmu. VM izstrādātājā Plānā ietvertais pasākums paredz izveidot produktu sarakstu/sistēmu, kurā iedzīvotājiem ir vienkopus pieejama informācija par pārtikas produktu uzturvērtību. Līdz šim izveidotajās sistēmās, t.sk. ZM darba grupā apspriestajos priekšlikumos, nav apskatīta uzturvērtības norādīšana.</p> <p>Skaidrojam, ka Plāna pasākumā 1.4. netiek paredzēts noteikt papildus regulējumu nacionālā līmenī. Pasākuma ietvaros plānots izvērtēt citās valstīs jau efektīvi strādājošu brīvprātīgu papildus marķēšanas shēmu piemērotību Latvijas apstākļiem. Priekšlikumā minētās regulas neliedz dalībvalstīm ieviest papildus marķēšanas shēmas iepakojuma priekšpusē.</p> <p>Plāna pasākumi 1.7. un 1.8. izriet no ZM darba grupas skolēnu ēdināšanas sistēmas</p>
-----------------------------------	--	--	---

		<p>uz sabiedrības veselības uzlabošanu. Ceram uz konstruktīvu sadarbību arī turpmāk.</p> <p>Papildus sanāsmē paustais viedoklis: Akcīzes nodokļa palielināšana tiem bezalkoholiskajiem dzērieniem, kuri ir ar mazāku cukura daudzumu, ir pretrunā ar līdz šim īstenoto politiku – veicināt pārtikas produktu sastāva uzlabošanu, samazinot pievienotā cukura, sāls un piesātināto tauku daudzumu.</p> <p>Kritiski vērtējams 1990. gads kā atskaites punkts ilgtermiņa mērķu sasniegšanai, jo pārtikas pieejamība tajā laikā bija citādāka nekā šobrīd. Pārmērīgais pieejamās pārtikas daudzums ir konkurences sekas. Iebilst pret papildus pārtikas marķējuma prasībām, jo tās ietekmētu tikai vietējos ražotājus, kropļojot konkurenci. Jēgpilni būtu turpināt uzsākto ceļu un līdzšinējo veiksmīgo sadarbību.</p>	<p>pilnveidošanai secinājumiem un priekšlikumiem.</p> <p>VM piekrīt, ka nodokļu politikai jāveicina veselīgas pārtikas patēriņš, tādēļ iestājas par to, lai bezalkoholiskiem dzērieniem ar augstu cukura saturu nodoklis tiktu celts ātrāk nekā šobrīd plānots (2026. gadā).</p> <p>Skaidrojam, ka 1990. gads tiek pieņemts kā atskaites punkts ilgtermiņa liekā svara un aptaukošanās izplatības rādītāja mērķim, ņemot vērā potenciālās minētā sabiedrības veselības rādītāja izmaiņas mērķtiecīgas veselības politikas ietekmē. Tiek paredzēts, ka sākotnēji rādītājs neuzlabosies (iestāsies plato fāze), bet pakāpeniski liekās ķermeņa masas izplatība samazināsies. Piekrītam, ka iedzīvotāju nodrošinājums, pārtikas pieejamība un citi apstākļi 1990. gadā bija atšķirīgi, tomēr, lai panāktu sabiedrības veselības uzlabošanu, veicinātu labklājību un ekonomisko izaugsmi, nepieciešama mērķtiecīga un efektīva veselības veicināšanas politika.</p> <p>Papildus pārtikas marķēšanas shēma iepakojuma priekšpusē atvieglo patērētājiem veselīgākas pārtikas izvēli, kā arī veicina, ka ražotāji uzlabo pārtikas produktu sastāvu. OECD prognozes liecina, ka papildus marķēšanas shēmas ieviešana sniegtu būtisku ieguldījumu liekās ķermeņa masas izplatības samazināšanā, samazinot priekšlaicīgas nāves īpatsvaru un veselības aprūpes izmaksas.²¹</p>
--	--	--	---

²¹ https://www.oecd.org/en/publications/oecd-reviews-of-public-health-latvia_e9f33098-en.html

3.	Latvijas ģimenes ārstu asociācija	<p>Sanāksmē paustais viedoklis: Kā lielu problēmu atzīmē pārtikas pārpilnību, tādēļ tā būtu jāierobežo, sevišķi bērnu ikdienas vidē. Sportam būtu jābūt vairāk pieejamam. Atbalsta ideju par sporta darbinieku motivēšanas sistēmu.</p> <p>Hronisko slimību ārstēšana patērē valsts resursus, tādēļ jādomā par profilakses stiprināšanu. Savukārt, bariatrijas operācijas ir būtiska intervence, lai atjaunotu pacientu darbaspējas. Nepieciešama ārstniecības personu izglītošana par lieko svaru.</p>	Nemts vērā, priekšlikumi integrēti Plānā	
5.	Latvijas Diētas ārstu asociācija	<p>Sanāksmē paustais viedoklis: Citu specialitāšu ārstiem nav prasmju runāt ar pacientiem, kuriem ir lieka ķermeņa masa, tādēļ būtu nepieciešams plānu papildināt ar izglītojošiem pasākumiem ārstiem.</p> <p>Jaunie vecāki ieaudzina bērniem ēst neveselīgi un atbildību par uztura paradumiem uzliek uz izglītības iestādi, nepieciešams izglītot vecākus.</p> <p>Savukārt, bērniem nepieciešams izstrādāt rotaļas un citus veidus, kā iemācīties izvēlēties veselīgu pārtiku.</p> <p>Svarīgs darbs ar vientuļajiem cilvēkiem, jo emocionālā stāvokļa dēļ liekā svara risks ir lielāks.</p> <p>Svarīgi veikt darbu ar sievietēm menopauzes vecumā un ar onkoloģisko slimību pacientēm.</p> <p>Pieaugušajiem jābūt pieejamam psihologam, miegs ir būtisks.</p> <p>Uzsvars jāliek uz bērniem – ēdināšana no zīdaiņa vecuma pie galdā, FA bērnu dārzos, dzeramais ūdens pieejams bezmaksas. Skolās nepieciešams ierobežot izvēles ēdienkarti. Arī medikamenti var izraisīt svara pieaugumu. Būtiska ir multidisciplināra pieeja.</p>	Nemts vērā, priekšlikumi integrēti Plānā	
6.	Latvijas Tautas sporta asociācija	<p>Sanāksmē paustais viedoklis: Lieko svaru ir viegli novērtēt vizuāli. FA jāķļūst par ikdienas paradumu. Profilaktiski jāsāk ar soļošanu.</p> <p>Liela nozīme ir pašvaldībai - brīvpieejas sporta laukumi, strītbola grozs, futbola vārti tuvu iedzīvotāja dzīvesvietai var būt neliels bet būtisks ieguldījums vietējo iedzīvotāju veselības veicināšanai.</p> <p>Ļoti labi, ja ir norādītas kalorijas uz pārtikas produktu iepakojuma, bet daudzi nesaprot, kā šo informāciju interpretēt, tādēļ būtu vērtīgi uz iepakojuma norādīt, cik daudz FA jāveic, lai šo kaloriju daudzumu "notērētu".</p>	Nemts vērā, priekšlikumi integrēti Plānā	

		Pašvaldībās sporta centri īsteno izglītības interešu nodarbības. Nepieciešamas motivējošas nodokļu politikas izmaiņas, jāpilnveido bērnu interešu izglītība. Ierosinājums Plāna sadaļas virsrakstam – FA – ikdienas paradums.		
8.	Latvijas Endokrinologu asociācija	Praksē pietiekami bieži ir pacienti ar ĶMI, kas pārsniedz 50, tādēļ bariatriskās operācijas ir būtiska iniciatīva, kas var glābt dzīvības. Arī medikamenti konkrētai pacientu grupai ir būtiski. Būtu nepieciešams prioritizēt bariatriskās operācijas, novēršot milzu izmaksas, kas rodas no hronisku slimību pacientu ārstēšanas ilgtermiņā. Terciārās profilakses pasākumus nepieciešams īstenot ātrāk. Izmaksu ziņā dārgākie veselības aprūpes pakalpojumi nodrošināmi ar ārstu konsīlija lēmumu, tikai objektīvi pamatoti gadījumi.	Nemts vērā, priekšlikumi integrēti Plānā	
9.	IAB Baltics (IAB)	Digitālā reklāma veido 62% no reklāmas tirgus Baltijas valstīs. Pieaugot digitālo platformu nozīmei, arvien aktuālāk kļūst risināt bērnu aptaukošanās problēmu. IAB Baltics ir unikāli pozicionēts, lai pozitīvi ietekmētu šo jautājumu, izmantojot mūsu pieredzi digitālajā reklāmā un nozares standartus. Galvenie fokusa virzieni: <ul style="list-style-type: none"> • IAB ir vienīgā organizācija Eiropā ar pierādītu pieredzi digitālās reklāmas standartu izstrādē. Šī pieredze var tik izmantota, lai izstrādātu labākās prakses atbildīgai reklāmai, it īpaši saistībā ar neveselīgu pārtikas produktu reklamēšanu. • IAB atzīst, ka reklāma bērniem ir plaša problēma, kas aptver vairākus sektorus. Mūsu pieeja ir risināt to visaptveroši, nodrošinot atbildīgas prakses visās jomās. • Digitālās reklāmas tehnoloģija ļauj precīzi aptvert savu mērķauditoriju, kas nozīmē, ka mēs varam izslēgt bērnus no neatbilstoša satura redzamības. Šī iespēja jau tiek izmantota, un to var uzlabot, lai novērstu neveselīgu pārtikas produktu reklāmu ietekmi bērnu vidū. • IAB ir gatavi sniegt ieguldījumu, izstrādājot nozares labo prakšu piemērus un konsultējot likumdevējus par efektīviem veidiem, kā paātrināt regulējošo procesu. IAB ekspertīze var palīdzēt racionalizēt efektīvu pasākumu ieviešanu cīņā pret aptaukošanos. Aicinām veikt korekcijas Plānā, pievienojot IAB Baltics kā līdzatbildīgo organizāciju pasākumiem 1.5. un 1.6.	Nemts vērā, priekšlikumi integrēti Plānā	Digitālās reklāmas plašās iespējas un nonākšana bērnu redzeslokā, it sevišķi attiecībā uz neveselīgu pārtiku, rada būtisku izaicinājumu veselības politikas efektivitātei, tādēļ īstenojot pasākumus nepieciešamības gadījumā piesaistīsim IAB kā speciālistus digitālās reklāmas jautājumos.

		Izmantojot mūsu standartu izstrādes iespējas, izpratni par neitrāliem jautājumiem kategorijās un pieredzi digitālās reklāmas industrijā, mēs tiecamies kopīgi veicināt veselīgākas reklāmas prakses.								
10.	P.Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca (PSKUS)	<p>Lielākā veselības aprūpes problēma ir morbidā²² aptaukošanās, kas rada nopietnu blakusslimību, pat mirstības risku. Ar aptaukošanās izraisītu komplikāciju ārstēšanu ikdienā dažādu specialitāšu ārsti sastopas gan stacionāros, gan ambulatorās iestādēs. Līdz ar to PSKUS ir gatava aktīvi iesaistīties Plāna aktivitāšu īstenošanā:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) piedāvājot svara korekcijas programmu kā pirmo izvēli pacientiem ar lieko svaru un aptaukošanos. Nodrošinot pacientu ārstēšanai multidisciplināro pieeju, atbilstoši veselības aprūpes standartiem, piesaistot gastroenterologus, endokrinologus, US, fizioterapeitus, psihologus u.c. speciālistus; 2) nodrošinot endoskopisku terapiju (Endoskopiska <i>sleeve</i> gastroplastija) pacientiem ar morbidu aptaukošanos, kuriem nav efekta no diētas un fizioterapijas vai arī pēc ķirurģiskas ārstēšanas - gadījumos, ja ķirurģiskā anastomoze ir pārāk plaša un nepieciešams to samazināt. PSKUS Gastroenteroloģijas, hepatoloģijas un uztura terapijas centrs piedāvā endoskopisku <i>sleeve</i> gastroplastiju kā maksas pakalpojumu (Kods 100053); 3) Bariatrijas pacientiem, piedāvājot US uzraudzību ilgtermiņā. <p>Lūdzam papildināt Plāna 3. virzienu "Aptaukošanās diagnostika un ārstēšana (terciārās profilakses līmenis)" ar 3.5 pasākumu, izsakot to šādā redakcijā:</p> <table border="1" data-bbox="376 991 1261 1206"> <tr> <td>3.5.</td> <td>Istenot pilotprojektus aptaukošanās mazināšanas kabineta izveidei pieaugušajiem multiprofesionālas komandas ietvaros.</td> <td>Uzlabotas pieaugušo pacientu ar aptaukošanos ārstēšanas iespējas, nodrošinot kompleksus svara korekcijas pakalpojumus, piesaistot gastroenterologus, endokrinologus, uztura speciālistus, fizioterapeitus, psihologus u.c. speciālistus, efektīvai un drošai svara samazināšanai.</td> <td>Istenoti vismaz divi pilotprojekti aptaukošanās mazināšanas kabinetu izveidei pieaugušajiem RAKUS un PSKUS ar aptaukošanos multiprofesionālas komandas ietvaros.</td> <td>VM, NVD</td> <td>RAKUS, PSKUS</td> </tr> </table> <p>Atbalsta 3.2. pasākuma iekļaušanu plānā; Atbalsta 3.6.2. pasākuma iekļaušanu plānā. PSKUS jau šobrīd nodrošina endoskopisku <i>sleeve</i> gastroplastiju kā maksas pakalpojumu (Kods 100053). PSKUS bariatrisko operāciju veikšanai ir gan atbilstošs aprīkojums, gan apmācīts personāls. Par valsts apmaksāta</p>	3.5.	Istenot pilotprojektus aptaukošanās mazināšanas kabineta izveidei pieaugušajiem multiprofesionālas komandas ietvaros.	Uzlabotas pieaugušo pacientu ar aptaukošanos ārstēšanas iespējas, nodrošinot kompleksus svara korekcijas pakalpojumus, piesaistot gastroenterologus, endokrinologus, uztura speciālistus, fizioterapeitus, psihologus u.c. speciālistus, efektīvai un drošai svara samazināšanai.	Istenoti vismaz divi pilotprojekti aptaukošanās mazināšanas kabinetu izveidei pieaugušajiem RAKUS un PSKUS ar aptaukošanos multiprofesionālas komandas ietvaros.	VM, NVD	RAKUS, PSKUS	Nemts vērā	<p>Ieviešot plānā minētos veselības aprūpes pakalpojumus, tiks ņemti vērā PSKUS sniegtie priekšlikumi un izvērtētas valsts budžeta līdzekļu iespējas pakalpojumu nodrošināšanai un efektivitātei.</p> <p>Piekrītam, ka pacientiem ar aptaukošanos, it sevišķi smagu, nepieciešama visaptveroša pieeja un ilgtermiņa uzraudzība veselības aprūpes pakalpojumu ietvaros, kā arī secīga terapija atbilstoši indivīda vajadzībām.</p> <p>Vēršam uzmanību, ka Plāns stratēģiski veidots tā, lai ietvertu visus profilakses līmeņus un nodrošinātu intervences gan sabiedrības, gan indivīda līmenī, nodrošinot nepieciešamās zināšanas un prasmes, sniedzot atbalstu un pilnveidojot iekšējo motivāciju, kā arī pielāgojot vidi veselīgu izvēļu veikšanai. Liekā svara un aptaukošanās izplatības mazināšanai nepieciešama rīcības visos trijos profilakses līmeņos. Ārstēšana ir būtiska, tomēr vienlaikus nepieciešams strādāt ar sabiedrību kopumā, kā arī ar riska grupām, savlaicīgi novēršot aptaukošanās attīstības cēloņus.</p>
3.5.	Istenot pilotprojektus aptaukošanās mazināšanas kabineta izveidei pieaugušajiem multiprofesionālas komandas ietvaros.	Uzlabotas pieaugušo pacientu ar aptaukošanos ārstēšanas iespējas, nodrošinot kompleksus svara korekcijas pakalpojumus, piesaistot gastroenterologus, endokrinologus, uztura speciālistus, fizioterapeitus, psihologus u.c. speciālistus, efektīvai un drošai svara samazināšanai.	Istenoti vismaz divi pilotprojekti aptaukošanās mazināšanas kabinetu izveidei pieaugušajiem RAKUS un PSKUS ar aptaukošanos multiprofesionālas komandas ietvaros.	VM, NVD	RAKUS, PSKUS					

²² Trešās pakāpes aptaukošanās, kad ķermeņa masas indekss pārsniedz 40 vai pārsniedz 35 un ir pavadoši ar aptaukošanos saistīti veselības traucējumi.

		<p>minimāli invazīva endoskopisko vai sekojošu ķirurģisku ārstēšanu būtu jāizvērtē multidisciplināra konsīlija ietvaros ar internista-endokrinologa, gastroenterologa-endoskopista, abdominālā ķirurga, US un psihiatra kopēju lēmumu.</p> <p>Iekļaut 3. virzienā jaunu pasākumu: “Izstrādāt programmu morbidas aptaukošanās ārstēšanai, iekļaujot aprūpes un ārstniecības sadaļas”. Nav skaidrs kādi pakalpojumi ir plānoti 3.5. pasākumā., jo lasot plānu, piem. bariatrijas ķirurģija ir norādīta kā atsevišķa aktivitāte, skat. 3.6. punkts. Mūsu ieteikums “<i>Izstrādāt programmu morbidas aptaukošanās ārstēšanai, iekļaujot aprūpes un ārstniecības sadaļas</i>”, iespējams, var tikt iekļauts 3.5. pasākumā, galvenais, ko mēs vēlējamies uzsvērt, ka pacientiem ar morbidu aptaukošanos ir jāatrodas regulārā ārstu, US uzraudzībā. Ārstēšanas pamats ir diēta un FA. Ja ar to netiek panākts vēlamais rezultāts, pacientam ir jāpiedāvā minimāli invazīvs (endoskopiju terapija) risinājums, kas lielai daļai pacientu ir sekmīgs. Ja endoskopiskā terapija nav devusi ilgtermiņa efektu tad apsveramas ir indikācijas ķirurģiskai terapijai, kas tiek izvērtētas katram pacientam individuāli (nav unikālu zelta standartu). Lēmumu par ķirurģisku ārstēšanu ir jāizvērtē multidisciplināra konsīlija ietvaros, kas tiek organizēts ārstniecības iestādē. Ja tiek lemts par ķirurģisku ārstēšanu, pacientam ir jāapmeklē rehabilitācijas programma kā arī šiem pacientiem nepieciešama speciālistu uzraudzība ilgtermiņā.</p>		
12.	<p>Flourish NGO (turpmāk FNGO)</p>	<p>Sabiedriskajā apspriedē paustais viedoklis: Svāra stigma –aktualizējas tikai pēdējā laikā, tādēļ jāmaina sabiedrības skatījums uz cilvēkiem ar aptaukošanos. Ir būtiski izcelt mentālās veselības ietekmi uz cilvēkiem ar lieko ķermeņa masu, tādēļ nepieciešama tēmas aktualizēšana, t.sk. ārstniecības personu vidū. Vērā ņemams faktors ir apstākļi, kuros cilvēks dzīvo, tādēļ nepieciešams komunicēt ar mērķa grupu, lai identificētu ietekmējošos faktorus. Neformulēt mērķi – vairāk veselības aprūpes speciālistu iesaka svāra samazināšanu.</p> <p>Rakstiski iesniegtais viedoklis: Lai arī plānā iekļauta virkne apsveicamu iniciatīvu veselīgas ēšanas paradumu un FA veicināšanai, saredzam arī trūkumus un nozīmīgas nepilnības, kas rada riskus jēgpilnai plāna mērķu sasniegšanai. Ieteikumi lielā mērā saistīti ar svāra aizspriedumiem un aptaukošanās stigmā (turpmāk - svāra stigma), kas sagatavotajā rīcības plānā netiek</p>	<p>Nemts vērā, priekšlikumi integrēti Plānā</p>	<p>Skaidrojam, ka Plāna 4. politikas rezultāts noteikts kā viens no mērķiem, ņemot vērā, ka tas ir izmērāms (SPKC regulāri veikto pētījumu ietvaros) un atspoguļo vienu no Plāna stratēģiskajiem mērķiem – veicināt ārstniecības personu iesaisti svāra samazināšanā pacientiem ar lieku ķermeņa masu. Tas ir indikatīvs rādītājs par Plānā ietverto pasākumu efektivitāti. Minētais rādītājs liecina par sadarbību starp ārstniecības personu un pacientu, atklātu komunikāciju par veselības stāvokli un nepieciešamajiem soļiem veselības uzlabošanai.</p>

	<p>atspoguļota. Lai apliecinātu problēmas klātesamību Latvijā, veicām priekšizpēti, kuras dati (n=46) norādīja, ka Latvijas iedzīvotāji, kam šobrīd vai pagātnē ir pieredze ar virssvaru, ir piedzīvojuši svara stigmatas negatīvās sekas. 95.7% respondentu norādīja, ka piedzīvojuši ķermeņa kaunināšanu, 25.6% no tiem - vismaz reizi nedēļā. 67.4% respondentu ir piedzīvojuši ar savu ķermeni saistītu naida runu, bet 19.6% apgalvoja, ka piedzīvojuši arī ķermeņa svarā/formās balstītu diskrimināciju un 13% - fizisku vardarbību. Šīs ir tikai acīmredzamās svara stigmatas sekas, bet teorija norāda, ka tā ir sistēmiska problēma, kas skar visu izmēru sabiedrības locekļus.</p> <p>Svara stigma un ķermeņa kaunināšana, neatkarīgi no KMI, rada riskus veselībai un preventīvai aprūpei. Piedzīvojot svara stigmatu, aptaukošanās risks palielinās par 2.5 reizēm, bet cilvēkiem ar virssvaru tās ietekmē ir 3 reizes mazāka iespējamība lieko svaru zaudēt²³. Svara stigmatas piedzīvošana palielina ēšanas traucējumu risku²⁴ un citus mentālās veselības traucējumus (depresija, trauksme, suicidālas domas u.c.)²⁵. Sagaidot, ka katrā vizītē ārsts kā sūdzību cēloni norādīs virssvaru, samazinās iespēja, ka indivīds vērsīsies pēc medicīniskas palīdzības²⁶, sarūk viņa FA apjoms un palielinās kauns ar FA nodarboties publiski²⁷. Ilgtermiņā tā veicina mirstības risku, gan internalizētas negācijas un trauksmes rezultātā gūtu veselības problēmu dēļ²⁸, gan kavētas medicīniskās aprūpes dēļ. Iesakām rīcības plānu papildināt ar informāciju un aktivitātēm svara stigmatas aktualizēšanai.</p> <p>Iesakām izņemt 4.politikas rezultātu: <i>“Palielinās iedzīvotāju īpatsvars ar lieko svaru vai aptaukošanos, kuriem pēdējo 12 mēnešu laikā veselības aprūpes speciālists ir ieteicis samazināt svaru”</i>. Ņemot vērā riskus šādam rīcības plāna rezultātam, aicinām darba grupas ietvaros diskutēt un rast formulējumu, kas neveicina stigmatizēšanu un balstās ilgtspējīgā aptaukošanās risināšanā sabiedrībā - vairojot pilnvērtīga veselības stāvokļa identificēšanu un patiesos (t.sk. psiholoģiskos un vides) virssvara cēloņus. Potenciāli,</p>	<p>Piekrītam, ka nepieciešams pilnveidot ārstniecības personu zināšanas par svara stigmatu un prasmes veiksmīgi komunicēt ar pacientu, lai veicinātu savstarpējo sadarbību un pacienta līdzestību veselības aprūpē.</p> <p>Plāna ietvaros tuvākajā politikas plānošanas termiņā nesaskatām iespēju īstenot pētījumu par svara stigmatas ietekmi un papildus pilotprojektu atbalsta grupas izveidei, tomēr ilgākā laika periodā šādu iespēju var atkārtoti izvērtēt, ņemot vērā jautājuma nozīmīgumu un mērķa grupas vajadzības.</p> <p>Šobrīd Plānā konceptuāli iekļauti arī stigmatas mazināšanas jautājumi, integrējot tos Plāna pasākumos.</p>
--	--	---

²³ Sutin & Terraciano, 2013

²⁴ Vartanian & Porter, 2016

²⁵ Emmer, 2019

²⁶ Tomiyama, 2014

²⁷ Vartanian & Novak, 2011

²⁸ Sutin, 2015

	<p>balstīt stratēģijas virzību uz stigmatas mazināšanu kā mērķtiecīgu aptaukošanās izplatības mazināšanas mehānismu. Piedāvājam redakciju: “Palielinās iedzīvotāju īpatsvars ar lieko svaru vai aptaukošanos, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā ir saņēmuši veselības aprūpes speciālista palīdzību svara stigmatas negatīvo seku mazināšanai”. Izmantojot rīcības plānā minēto formulējumu, problēma netiek definēta pietiekoši daudzpusīgi, kā arī neatspoguļo jēgpilnu virzību šī plāna mērķu sasniegšanā. Pētījumi norāda, ka pacienti, kas ar ārstējošo personālu ir atbalstošā komunikācijā, ir vairāk motivēti ieviest sekojošās rekomendācijas²⁹. Literatūra norāda uz to, ka tieši medicīnas personāls ir tas, kas rada svara stigmatu pastiprināti. Palielinot ārstniecības personu skaitu, kas iesaka zaudēt svaru, potenciāli visaugstākais risks ir vēl vairāk tikt stigmatizētiem tiem, kas ar virssvaru dzīvo ilgstoši</p> <p>Aicinām Plānā iekļaut arī citas aktivitātes, kas ļautu nākamā perioda rīcības plāna ietvaros attīstīt pilnvērtīgākus veselības aprūpes modeļus, kas ņem vērā cilvēku kā sociālā vidē mītošu mentālās un fiziskās veselības kopumu. Radīt risinājumu veiksmīgākai patieso aptaukošanās iemeslu noteikšanai un svara stigmatas mazināšanai veselības aprūpē.</p> <p>Ilgspējīgai aptaukošanās risināšanai arī nākotnē, aicinām iekļaut rīcības plānā pētījuma veikšanu par svara stigmatas ietekmi un ņemt vērā, ka svara stigmatu smagāk piedzīvo sabiedrības locekļi ar atstumtības risku³⁰, tāpēc nepieciešams pētīt arī korelācijas dažādās sabiedrības grupās Latvijā. Pētījumu un politikas dokumentu izstrādē par aptaukošanos mērķtiecīgi iekļaut cilvēkus ar virssvaru un citus, kas cieš no svara stigmatas (it īpaši fokusgrupās un citos kvalitatīvās izpētes veidos), lai nodrošinātu pārstāvniecību, jēgpilnu risinājumu sagatavošanu un to piemērotību mērķa grupas vajadzībām.</p> <p>Visefektīvākie panākumi ilgtspējīgai svara samazināšanai un paradumu maiņai ir vērojami apstākļos, kad komunikācija sabiedrības veselības kontekstā par šo tēmu tiek veikta bez stigmatizēšanas un svara vai aptaukošanās pieminēšanas. Atklājot ar virssvaru saistītu paradumu komplicēto dabu un ļoti individuālos iemeslus, kā arī</p>		
--	---	--	--

²⁹ Hayward, L.E., et al., 2020

³⁰ Puhl et al., 2019

		<p>gadiem krātā sabiedrības nosodījuma psiholoģiskās sekas uz indivīdiem, aicinām plānu papildināt ar aktivitātēm un apsvērumiem mērķa grupas atbalstam. Aicinām VM izvērtēt un apsvērt efektīvāko rīcību un aktivitātes jau ieplānotajās aktivitātēs paredzēt darbības svaru stigmatizējošas valodas izskaušanai, kā arī veicināt iekļaujošas valodas izmantošanu rīcības plānu sagatavošanā.</p> <p>3.rīcības virzienā iekļaut pasākumu “Svara stigmatas negatīvo seku mazināšanas izpētei un ilgtspējīgai veselības rādītāju uzlabošanai, plānot un ieviest pilotprojektu atbalsta grupas izveidei cilvēkiem ar virssvaru, kur tie var runāt par sev aktuālām ikdienas tēmām bez kaunināšanas, diētu vai aptaukošanās pieminēšanas.”</p> <p>Aicinām aktivitāšu kontekstā pētīt un ņemt vērā arī pieejamības un citas barjeras, kuras cilvēkiem ar virssvaru traucē uzsākt aktīvāku dzīvesveidu.</p>		
13.	Aija Bahmane	<p>Sanāksmē paustais viedoklis:</p> <p>Stigma un kaunināšana par ķermeņa masu ir ikdiena, ko nepietiekoši ņemam vērā. Vairāk jāpievērš tam uzmanība, jo svara stigmatizācija ietekmē veselības rādītājus, traucē zaudēt lieko svaru. Jāpiedomā pie tā, lai īstenotie pasākumi neveicinātu ēšanas traucējumu attīstību.</p> <p>Rakstiski saņemtais viedoklis:</p> <p>Nenoliedzami, uzturs, kustība, veselībratība ir nozīmīgi faktori veselības saglabāšanā, taču tādiem faktoriem kā miegs, psihiskā veselība, vide, socioekonomiskais stāvoklis, tik pat kā netiek pievērsta uzmanība. Kā arī netiek pieminēta ķermeņa kaunināšanas un svara stigmatas ietekme uz mentālo veselību³¹ un svara dinamiku³². Svara stigma ietekmē mentālo veselību, radot samazinātu dzīves kvalitāti, depresiju, disfunkcionālu ēšanu, trauksmi, negatīvu paštēlu un paaugstinātu mirstības risku³³. Svara diskriminācija par 2.5 reizēm palielina risku iegūt aptaukošanos, taču cilvēkiem ar aptaukošanos ir 3 reizes lielāks risks tādiem palikt.</p> <p>Dokumentā daļa no rīcības plāniem tiek izcelta ārstniecības personu un pedagogu izglītošana par veselīga dzīvesveida ieguvumiem un virssvara un aptaukošanās riskiem. Ir nepieciešams papildus izglītot par veselīgiem paradumiem, svara stigmatizēšanu, kaunināšanu,</p>	Ņemts vērā	Plāns precizēts, vairāk aktualizējot svara stigmatas nozīmi.

³¹ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1111/obr.12935> Obesity Reviews - 2019 - Emmer - The association between weight stigma and mental health A meta-analysis

³² <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23894586/> Sutin AR, Terracciano A. Perceived weight discrimination and obesity. PLoS One. 2013 Jul

³³ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4636946/> Sutin AR, Stephan Y, Terracciano A. Discrimination and Risk of Mortality. Psychol Sci. 2015 Nov

		<p>ēšanas traucējumiem un to ietekmi uz veselību. Neiekļaujot izglītošanu par svara stigmatu un ēšanas traucējumiem, pastāv nopietns risks vēl vairāk saasināt disfunkcionālu ēšanas uzvedību un raizes par pieņemšanas svarā.</p> <p>Cilvēkiem ar lieko svaru un aptaukošanos ir ievērojami lielāks risks iesaistīties disfunkcionālā ēšanas uzvedībā un saslimt ar ēšanas traucējumiem.^{34,35,36} Ņemot vērā šobrīd esošās tendences, šī statistika var tikai pieaugt.</p> <p>Pētījumā divas trešdaļas no dalībniekiem no ārstniecības personām piedzīvoja svara stigmatizēšanu, kas rezultējās ar izvairīšanos apmeklēt ārstniecības iestādes. Cilvēki ar virssvaru saņem zemāku ārstniecības pakalpojumu kvalitāti, jo pastāv lielāks risks nesaņemt atbilstošu diagnozi un ārstēšanu.^{37,38}</p> <p>Dokumentā norādītais mērķis palielināt iedzīvotāju īpatsvaru ar lieko svaru vai aptaukošanos, kuriem pēdējo 12 mēnešu laikā veselības aprūpes speciālists ir ieteicis samazināt svaru, varētu samazināt ārstniecības kvalitāti cilvēkiem ar lieko svaru un aptaukošanos. Ja katra vizīte rezultēsies aizrādījumiem zaudēt lieko ķermeņa masu, paviršiem diētas ierobežojumiem un ierosinājumiem vairāk sportot, radīsies vēl lielāka demotivācija vērsties pēc atbalsta pie ārstniecības personām.</p> <p>Aicina rīcībā iekļaut aktivitātes medicīnas personāla izglītošanai par svara stigmatu, kā arī esošos ieteikumus papildināt ar aspektiem, kuros ņemta vērā svara stigmas ietekme uz ķermeņa svaru, mentālo veselību, kā arī ķermeņa spēju zaudēt svaru.</p>		
14.	Vilnis Baltiņš	<p>Jāietver apskats par to, kāds būtu ekonomiskās izmaiņas valsts budžetā, ja tiks sasniegts 1990. gada cilvēku īpatsvars ar lieko ķermeņa masu. Kopš tā laika ir būtiski mainījies demogrāfiskais stāvoklis, samazinājies iedzīvotāju skaits, savukārt, patērētās pārtikas apjoms ir palielinājies. Notikušas būtiskas ekonomisko apstākļu izmaiņas.</p>	<p>Ņemts vērā, priekšlikumi integrēti Plāna pasākumos</p>	

³⁴ Swanson, S. A., Crow, S. J., LaGrange, D., Swendsen, J., & Merikangas, K. R. (2011). Prevalence and correlates of eating disorders in adolescents. Archives of General Psychiatry

³⁵ Sawyer, S. M., Whitelaw, M., Le Grange, D., Yeo, M., & Hughes, E. K. (2016). Physical and psychological morbidity in adolescents with atypical anorexia nervosa.

³⁶ Darby, A., Hay, P., Mond, J., Rodgers, B., & Owen, C. (2007). Disordered eating behaviours and cognitions in young women with obesity: relationship with psychological status.

³⁷ Puhl, R. M., Lessard, L. M., Himmelstein, M. S., & Foster, G. D. (2021). The roles of experienced and internalized weight stigma in healthcare experiences: Perspectives of adults engaged in weight management across six countries.

³⁸ Sutin, A. R., Stephan, Y., & Terracciano, A. (2015). Weight discrimination and risk of mortality. Psychological Science

		<p>Pārtikas industrijas mārketinga aktivitātes vairāk ietekmē iedzīvotāju uzvedību nekā veselības veicināšanas aktivitātes.</p> <p>Vajadzētu noskaidrot praktisku informāciju no cilvēkiem ar aptaukošanos par to, kas ir palīdzējis, bet kas traucējis samazināt un noturēt veselīgu ķermeņa svaru. Reizēm mazas, vienkāršas lietas rada būtisku efektu. Zināšanas ir svarīgas, bet vēl svarīgāk - kā zināšanas tiek pielietotas. Informācijas pārbaugātība ir problēma, kas liedz saprast pareizos rīcības virzienus.</p> <p>Svarīgi Plānu izstrādāt sabiedrībai saprotamā valodā.</p>		
15.	BKUS	<p>Sanāksmē paustais viedoklis:</p> <p>Viens no mērķiem – smago jeb morbidu pacientu skaita samazinājums, kas šobrīd rada lielu slogu veselības nozares budžetam. Prioritizēt pakalpojumu pieejamību.</p> <p>Sporta skolām jābūt pieejamām visiem (šobrīd bērni ar lieko svaru tiek uzskatīti par neperspektīviem, tādēļ tiek atskaitīti no treniņu grupām).</p> <p>Ūdenim jābūt pieejamam sabiedriskās ēdināšanas vietās.</p> <p>Rakstiski saņemtais viedoklis:</p> <p>Mūsaprāt, galvenais uzsvars projektā būtu jāvirza sekojošās aktivitātēs:</p> <ul style="list-style-type: none"> - elektronisku svara auguma līkņu izveide, - svara korekcijas programma BKSU un reģionos, - ūdens pieejamība bezmaksas sabiedriskās ēdināšanas iestādēs un kaloriju norādīšana ēdienkartēs katram ēdienam, - produktu marķēšana pēc sāls un cukura daudzuma, - palielināt fiz. aktivitātes skolā, - informatīvas kampaņas mūsdienīgā, jauniešus uzrunājošā veidā - vairāk soc. medijos, ko jaunieši lieto, ne drukātā veidā. <p>BKUS bērnu endokrinologs Jurgita Gailite bija pieredzes apmaiņā Ulmes Universitātes klīnikā, kur smēlās pieredzi par aptaukošanās prevencijas centra darbību Vācijā. Lūdzu, iespēju robežās, dr. Gailiti iesaistīt projekta īstenošanā.</p>	Nemts vērā	Plāna pasākumi ietver sabiedrību kopumā, kā arī riska grupas un pacientus ar aptaukošanos, neizdalot aptaukošanās smaguma pakāpi.
16.	Biedrība "Basketbola klubs GARKALNE"	<p>Sanāksmē paustais viedoklis:</p> <p>Lielākā problēma ir sporta sistēma. Finansējumam būtu "jāseko" sportā iesaistītajam iedzīvotājam. Tas būtu arī signāls sporta darbiniekiem par valsts nostāju FA veicināšanā. Skaidrs finansēšanas</p>	Daļēji ņemts vērā	Piekrītam, ka FA veicināšana ir būtiska Plāna mērķu sasniegšanai. Tomēr vēršam uzmanību, ka Plānā ietvertās aktivitātes nav tieši attiecināmas uz sporta jomu. Attiecībā uz

	<p>modelis ieinteresētu jaunos sporta speciālistus. Tas būtu ieguvums gan sporta darbiniekiem, gan valstij. Pauž gatavību piedalīties darba grupā par šādas pieejas izveidi.</p> <p>Pietrūkst resursu sporta infrastruktūras veidošanai pašvaldībās, tādēļ nepieciešams paplašināt sporta aktivitātes esošajā infrastruktūrā.</p> <p>Rakstiski saņemtais viedoklis:</p> <p>Plāna projektā ir atsauce uz Valsts Kontroles (VK) 2023.gada 12.oktobra Lietderības Revīzijas ziņojumu "Vai pašvaldībās ir priekšnoteikumi efektīvai iedzīvotāju iesaistei FA?" Šajā ziņojumā cita starpā VK norāda, ka:</p> <ul style="list-style-type: none">- pašvaldības nezina, cik tām izmaksā viena iedzīvotāja iesaiste sporta aktivitātēs;- tās atskaitās ar sarīkotiem pasākumiem nevis iesaistītajiem iedzīvotājiem;- tām ir liels potenciāls sadarboties ar NVO iedzīvotāju iesaistes nodrošināšanai. <p>Nemot vērā, ka katrā pašvaldībā ir sava sistēma, kā atbalstīt sporta NVO (bieži tie ir bruto summas griesti nevis noteikta summa par katru iesaistīto) piedāvāju šo sistēmu unificēt un noteikt, ka:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Par katru regulārās FA iesaistītu bērnu pašvaldība attiecīgam NVO piešķir līdzfinansējumu ne mazāku kā ___ EUR mēnesī. Tas ievieš skaidrus spēles noteikumus un motivēs NVO un individuālos trenerus komplektēt grupas un organizēt aktivitātes.2. Pašvaldībām trūkst finanšu līdzekļu, lai risinātu sporta infrastruktūras jautājumus nepieciešamajā apjomā, tāpēc piedāvāju noteikt, ka pašvaldības tiek aicinātas izmantot PPP modeļus, lai finansētu un attīstītu sporta infrastruktūras objektus un veicinātu pieejamību. Tiek sagatavotas atbilstošas vadlīnijas. Valsts varētu noteikt viena m2 izmaksas griestus vai iedzīvotāju blīvuma radītājus, lai netiktu radīti neefektīvi un dārgi sporta objekti.3. Sporta skolotājam ir grūti novadīt interesantu un sabalansētu sporta stundu 25 dažādas veselības, fiziskās sagatavotības un motivācijas skolēniem, tāpēc iesaku izvērtēt iespēju izveidot sporta aktivitāšu deklarēšanas sistēmu. Bērns, kurš sporto, ar aplikāciju palīdzību var atskaitīties par paveikto, ja tā ir sadarbībā ar sertificētu treneri veikta FA. Iespējams šo sistēmu attīstot, nākotnē var izveidot vaučeru sistēmu, kur valsts piešķir katram bērnam zināmu summu,	<p>priekšlikumiem sporta politikas uzlabošanai aicinām vērsties Izglītības un zinātnes ministrijā, kas ir vadošā valsts pārvaldes iestāde sporta jomā.</p>
--	---	--

		kuru tērēt reglamentētās sporta nodarbībās ārpus izglītības iestādes.		
17.	Marta Kāpiņa	<p>Sanāksmē paustais viedoklis: Nepieciešams rast iespēju palielināt FA īpatsvaru. Izveidot jaunus informācijas (t.sk. video) materiālus par vingrojumu kompleksiem – esošie ir novecojuši, bet to atjaunošana nebūtu ļoti dārga. Vai bariatrijas operācijām plānotos līdzekļus nebūtu lietderīgāk izlietot citām aktivitātēm?</p> <p>Rakstiski saņemtais viedoklis: 1. Rast iespēju palielināt FA īpatsvaru jauniešiem skolas vecumā (ņemot vērā, ka statistiski FA samazinās pēc 7 g.v., kad tiek uzsāktas skolas gaitas). Ierosinājums - lai neveicinātu skolu sporta zāļu un esošo sporta skolotāju noslodzi, skolēni veic āra aktivitātes, kuras vada īsā laika periodā sagatavoti speciālisti (šobrīd pēc likuma treneri ar C līmeņa sertifikātu, kuru iespējams iegūt pusgada laikā un 72 stundu pedagoģisko kursu ir tiesīgi vadīt sporta stundas) - sasniedzot PVO minimāli rekomendēto aktivitāti vismaz 60 minūtes dienā + vismaz 3 reizes nedēļā muskuļu stiprinošas aktivitātes! Pilotprojekta ietvaros realizēt dažās klasēs / skolās projektu jau tuvāko gadu laikā! 2. Izveidot bezmaksas pieejamus video treniņus ar vingrošanas kompleksiem dažādām vecuma grupām - šobrīd SPKC pieejami tikai novecojuši un neefektīvi vingrojumu kompleksi pdf formātā! 3. Izvērtēt, vai tiešām kopsummā tikai 15 pasākumi ar FA (un vai tos nevar realizēt ātrāk nekā 2029. gadā) un 250 veiktas bariatrijas operācijas ilgtermiņā finansiāli sniedz lielāku ieguvumu nekā regulāri un mērķtiecīgi piedāvātas FA plašai sabiedrībai!</p>	Nemts vērā	<p>Skaidrojam, ka Plāna ietvaros pasākumi FA veicināšanai tiks īstenoti piešķirto valsts budžeta līdzekļu, Eiropas fondu un citu finanšu līdzekļu ietvaros, tādēļ pasākumu skaits būs atkarīgs no šī faktora. Vēršam uzmanību, ka Plāna projektā minēts minimālais pasākumu skaits. Informējam, ka Plāna ietvaros tiks nodrošināti pasākumi 3 profilakses līmeņos, iesaistoties uz nosacītām trim sabiedrības grupām – cilvēkiem ar normālu ķermeņa masu (primārā profilakse, veicinot veselības saglabāšanu un svara uzturēšanu), cilvēkiem ar lieko svaru (sekundārā profilakse, veicinot svara normalizēšanos un novēršot aptaukošanās attīstību) un cilvēkiem ar aptaukošanos (terciārā profilakse, novēršot stāvokļa pasliktināšanos un komplikāciju attīstību, veicinot svara samazināšanu). Lai sasniegtu ilgtermiņa sabiedrības veselības rādītāju uzlabošanu un indivīda līmenī nodrošinātu optimālu dzīves kvalitāti, būtiski ir pasākumi visos profilakses līmeņos – gan primāri novēršot cēloņus liekā svara attīstībai, gan sekundāri agrīni fiksējot liekā svara attīstību un novēršot to, kā arī terciāri sniedzot atbalstu, atbilstošu veselības aprūpi pacientiem, kuriem tas ir nepieciešams.</p>
18.	Latvijas Reklāmas asociācija (LRA)	LRA atzinīgi vērtē iespēju iesaistīties priekšlikumu sagatavošanas procesā, lai ierobežotu neveselīgas pārtikas produktu tirdzniecību bērniem. Vienlaikus redz savu lomu arī Memoranda izmaiņu sagatavošanā, lai tajās būtu ņemtas vērā pašreizējās mārketinga un reklāmas izvietojuma tendencēs, lūdz, pievienot kā līdzatbildīgo institūciju.	Nemts vērā	LRA norādīta kā līdzatbildīgā institūcija.

19.	<p>Latvijas Veselības un fitnesa asociācija (LVFA)</p>	<p>LVFA mērķis ir sniegt ieguldījumu sabiedrības veselības veicināšanā un profilaksē, kā arī fitnesa un sporta klubu apmeklētāju skaita palielināšana un vecuma struktūras paplašināšana, kas ļautu veidot sportiskāku un veselīgāku sabiedrību.</p> <p>Plāns būtu papildināms ar punktu, kas noteiktu nepieciešamību netiešā veidā padarīt sporta klubus pieejamākus visām iedzīvotāju kategorijām.</p> <p>Sagatavotā plāna ietvaros ir paredzēts izstrādāt ieteikumus fitnesa un sporta klubiem veselību veicinošu FA radīšanai un īstenošanai dažādām mērķu grupām (piemēram, senioriem, grūtniecēm, bērniem), lai piesaistītu vēl vairāk Latvijas iedzīvotāju FA iespējām, ko piedāvā sporta un fitnesa industrija. Lai industrijai būtu iespēja šādu plānu ieviest un paplašināt mērķauditoriju, ir nepieciešams papildus finansējums uzņēmējiem PVN likmes samazinājuma veidā, kas ļautu gan veikt investīcijas jaunos pakalpojumos, gan nodrošināt plašākai sabiedrībai zemāko iespējamo cenu fitnesa un sporta aktivitātēm.</p> <p>Kā izriet no plānā minētā, Latvijā pēdējo gadu laikā ir strauji pieaudzis liekās ķermeņa masas izplatības līmenis. Šāda situācija rezultējas milzīgā ietekmē uz tautsaimniecību- pieaugoša darba nespēja (pieaugošs darbaspēka trūkums Latvijā), budžeta izdevumu pieaugums veselības un sociālajā nozarēs. Lai veicinātu iedzīvotāju vēlmi iesaistīties aktīvāka dzīvesveida veidošanā, ir jāpaplašina gan iedzīvotāju, gan uzņēmēju zināšanu bāze, kā arī jāveicina vide, kurā gan zināšanas, gan sports ir pieejami aizvien plašākai sabiedrības daļai. Līdz ar to LVFA aicina iedzīvotāju izdevumus, kas saistīti ar fitnesa un sporta klubu apmaksu, iekļaut attaisnotajos izdevumos, līdzvērtīgi izglītībai un medicīnai.</p> <p>Papildinot jau augstāk minēto, un izstrādātajā plānā iekļauto informāciju par FA receptu aktualizēšanu, LVFA ieskatā būtu ne tikai jāaktualizē šo receptu izrakstīšana un jāuzlabo veselības aprūpes speciālistu zināšanas šajā jautājumā, bet arī ar ģimenes ārsta nosūtījumu šādi izdevumi sporta nozarei ir jāpielīdzina medicīnas izdevumiem.</p>	<p>Nemts vērā</p>	<p>Plāna projekts paredz pasākumu 1.21., kura ietvaros risināms jautājums par finansiālajiem mehānismiem FA veicināšanai, ņemot vērā valsts budžeta iespējas.</p> <p>Vienlaikus skaidrojam, ka Plāna mērķis ir vērsts uz FA veicināšanu, kas ietver ne tikai sporta un fitnesa klubu piedāvātos pakalpojumus, sporta sacensības. FA ir plašāks jēdziens, kas ietver, piemēram, pastaigas, peldēšanu, dejošanu, aktīvu pārvietošanos. Attiecībā uz jautājumiem, kas skar sporta politiku, aicinām vērsties Izglītības un zinātnes ministrijā, kas ir vadošā valsts pārvaldes iestāde sporta jomā.</p>
-----	--	---	-------------------	--

		Nr.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš		
		4.3.	PVN likmes samazināšana sporta klubiem	Iedzīvotājiem ir pieejami pakalpojumi par zemāku cenu. Fitnesa un sporta klubiem ir iespēja paplašināt piedāvātu pakalpojumu klāstu.	Iedzīvotāju, kuriem ir pietiekamas fiziskās aktivitātes, skaita pieaugums	VID, FM		2025.gada I pusgads		
		4.4.	Sporta nozares izdevumu iekļaušana attaisnotajos izdevumos	Fitnesa un sporta klubi ir pieejamāki lielākai sabiedrības daļai.	Iedzīvotāju, kuriem ir pietiekamas fiziskās aktivitātes, skaita pieaugums	VID, FM		2025.gada I pusgads		
		4.5.	Izdevumi sporta nozarei tiek pielīdzināti medicīnas izdevumiem (ar ģimenes ārsta nosūtījumu uz sporta nodarbībām).	Iedzīvotāju (īpaši riska grupas) pieaugoša iesaiste aktīvā dzīvesveidā	Liekās ķermeņa masas rādītāja samazinājums ilgtermiņā	VID, FM	VM	2025.gada I pusgads		
20.	IQVIA	<p>Sanāksmē paustais viedoklis: Lai risinātu esošo problēmu, jādomā par ilgtermiņa finanšu līdzekļu piesaisti vismaz 5-10 gadiem. Plānā nav atspoguļots, ka ilgtermiņā sagaidāmi jaunie medikamenti svāra samazināšanai - šobrīd 79 farmācijas kompānijas strādā pie tā. Aktuāls būs jautājums par pieejamību, kas Latvijā, visticamāk, būs ierobežota, tādēļ jādomā par starpvalstu sadarbību. Kā tiks mērīta rādītāju uzlabošanās? Iesaka uzreiz veikt izvērtējumu katra pasākuma efektivitātei, lai noskaidrotu, kas ir efektīvs. Ja kaut kas neveicās tik labi, kā cerēts, ko varam darīt citādāk? Aicina iesaistīt industriju, kas var palīdzēt ar datiem. Efektivitāte medikamentiem šobrīd ir lielāka nekā bariatrijai.</p> <p>Rakstiski saņemtais viedoklis: Radās bažas par pašreizējo farmakoterapijas pieeju aptaukošanās ārstēšanai. Šķiet, ka farmakoterapija ir minēta tikai saistībā ar pirmsķirurģisku iejaukšanos smagas aptaukošanās gadījumā (3.7. sadaļa). Tas ignorē jaunu farmakoterapijas līdzekļu potenciālu, kas var sasniegt svāra zuduma līmeni, kas ir salīdzināms ar bariatrisko ķirurģiju vai pārsniedz to.</p>							Nemts vērā	Plānā ietverts pasākums 3.7., kura ietvaros plānots izvērtēt iespēju nodrošināt zāles aptaukošanās ārstēšanai. Tālāka rīcība, izvērtējot pierādījumu bāzi un faktisko pieejamību, būtu potenciāli ietverama nākamā perioda politikas plānošanā.

		<p>Jābūt visaptverošam pacientu aprūpes ceļam, lai pacienti ar aptaukošanos saņemtu tikai farmakoterapiju, bez nepieciešamības veikt operāciju. Tam jāietver pacientu atbalsta programmas un pasaules datu izpēte, lai izprastu rezultātus un izmaksas saistībā ar bariatrisko ķirurģiju atsevišķi vai kombinācijā ar farmakoterapiju. Iekļaušanas kritēriji, piemēram, aptaukošanās līmenis, blakusslimības un sociāli ekonomiskais statuss, ir jāiekļauj Veselības tehnoloģiju novērtējumā (HTA), lai plašāk kompensētu aptaukošanās farmakoterapijas līdzekļus.</p> <p>Ir ļoti svarīgi atzīmēt ievērojamo skaitu jaunu aptaukošanās medikamentu ienākšanu tirgū. Pašlaik tiek pētīti un klīniski izstrādāti 139 produkti ar 53 darbības mehānismiem. Tiek izstrādāti gan orālie, gan injicējamie produkti, un iestādēm ir svarīgi veikt horizonta skenēšanu, lai plānotu šo farmakoterapiju integrāciju nākamajos 5–10 gados.</p> <p>Pastāv arī jautājums par aptaukošanās izraisītāju lietošanu bez valsts atbalsta vai tā saucamā Out Of Pocket (OOP) zāļu iegāde. Kā tas krustojas ar veselības aprūpes sistēmas finansētām programmām? Ir svarīgi izsekot OOP tirgum un saprast, kas lieto aptaukošanās līdzekļus ar receptēm (izņemot nelegālos pirkumus). Šie dati var palīdzēt plānošanā un politikas veidošanā, lai nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi efektīvai aptaukošanās ārstēšanai.</p> <p>Paralēli tam, varam VM palīdzēt izstrādāt sadaļu par aptaukošanās plānu, farmakoloģiju un pilnu pacienta ceļu iekļaušanu.</p>		
22.	Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca (RAKUS)	<p>Sanāksmē paustais viedoklis:</p> <p>Atbalsta endokrinologu pausto viedokli par bariatrisku operāciju nepieciešamību, šādu veselības aprūpes pakalpojumu varētu nodrošināt arī RAKUS.</p> <p>Arī medikamentiem ir sava loma aptaukošanās terapijā, tomēr tiem ir arī būtiska blaknes.</p> <p>Aicina izveidot vienotu pārtikas marķēšanas zīmi nacionālā līmenī, jo dažādie marķējumi mulsina patērētājus.</p> <p>Jāveicina FA visai populācijai.</p> <p>Fiskālās politikas instrumentiem būtiska loma.</p>	Ņemts vērā, priekšlikumus integrējot Plānā	
23.	Latvijas Tirdzniecības	Latvijas uzņēmējiem ir vajadzīgi veseli iedzīvotāji, kas ir darbaspējīgi, sociāli un ekonomiski aktīvi, veicina sabiedrības attīstību un	Daļēji ņemts vērā	Skaidrojam, ka Plānā norādītie izpildes termiņi ir noteikti tā, lai pasākumi tiktu

<p>un rūpniecības kamera (LTRK)</p>	<p>labklājības veicināšanu. Jebkurai sistēmai - pašregulējošai, kopregulējošai, ar likumu noteiktai vai kombinētai - jābūt samērīgai un balstītai uz pierādījumiem. LTRK atzinīgi vērtē Plānā paredzēto līdzdalību un apliecina gatavību sniegt ieguldījumu tā īstenošanā. LTRK norāda, ka katrs ieguldītais euro prevencijas pasākumos sabiedrībai izmaksā lētāk, tāpēc LTRK aicina pastiprinātu uzmanību pievērst tieši aptaukošanās novēršanas aktivitātēm. Piemēram, valsts apmaksātas konsultācijas pie US (šobrīd NVD kvotas ir tikai rehabilitācijas programmām un atsevišķām diagnozēm). Savukārt skatoties plānā, tad reālās rīcības tiek plānotas tikai pēc aptuveni diviem gadiem, kas nozīmē, ka šajā laikā pastāv risks zaudēt darbaspējīgas sabiedrības daļu un iztērēt vairāk līdzekļu. Būtu jāpārskata prioritātes rīcībām, lai pēc iespējas īsākā laikā tiktu sasniegti pacienti un iedzīvotāji.</p> <p>LTRK ieskatā ir būtiski, lai šis Plāns praktiski īstenojams, taču šobrīd šāds iespaids neveidojas, jo ieviešanas termiņi ir gari un nav skaidras arī plāna īstenošanas grafiks. Būtiska loma būs sabiedrības izglītošanai, sākot ar veselības aprūpes speciālistiem un atsevišķi uzsverot bērnu izglītošanu. Ņemot vērā, ka slimību klasifikatorā aptaukošanās ir ietverta kā slimība, tā būtu arī jāaplūko kā slimība.</p> <p>LTRK uzsver pašregulācijas rīkus kā labāko praksi, lai uzturētu spiedienu pēc arvien veselīgāka pārtikas produktu piedāvājuma. Pēdējās divās desmitgadēs ir ievērojami mainījusies plašsaziņas līdzekļu un mārketinga vide, kā arī pārtikas produktu mārketinga politika. Tāpēc tādas iestādes kā PVO pārskata savus ieteikumus šajā jomā. Kā atzīts jaunākajos vadlīniju projektos, pastāv tikai ļoti vāji pierādījumi tam, ka pasākumi, kas ierobežo mārketingu bērniem, ir pozitīvi ietekmējuši viņu uzturu. Līdz ar to, izstrādājot politikas ieteikumus, pamatojoties uz šiem ierobežotiem pierādījumiem, pastāv risks, ka tiks atbalstīts nesamērīgs un neefektīvs regulējums. Turklāt</p>		<p>īstenoti līdz šī termiņa beigām, līdz ar to, reālā pasākumu īstenošana var tikt uzsākta ātrāk, ja tiks piešķirts finansējums.</p> <p>PVO norāda, ka pārtikas mārketingi ir viens no faktoriem, kas visbūtiskāk ietekmē cilvēku uzturu. Pārtikas mārketingi ietekmē zināšanas par uzturu, pārtikas izvēli un patēriņa paradumus. Pēdējo gadu laikā pārtikas mārketingi rada bažas par bērnu tiesību aizsardzību. Neveselīgu pārtikas produktu (tādu, kas satur daudz piesātināto tauku, trans-tauku, brīvo cukuru un sāli) negatīvi ietekmē vairākas bērnu tiesības, tostarp, tiesības uz veselību, adekvātu un uzturvielām bagātu ēdienu, privātumu un brīvību no eksploatacijas. Bērnu tiesību komiteja ir atzinusi, ka šādu produktu mārketingi ir jāregulē.</p> <p>PVO rekomendē ieviest politiku, kas ierobežo neveselīgas pārtikas mārketingu, ievērojot šādus principus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obligāti ievērojams, • pasargā bērnus jebkurā vecumā, • izmanto uzturvielu profilēšanas modeļi, • visaptverošs attiecībā uz dažādiem mārketinga kanāliem, • ierobežo mārketinga spējas pārliecināt.³⁹ <p>Vēršam uzmanību, ka veselības veicināšanas nolūkā tiek rekomendēts ikdienā nodarboties ar FA - jebkura veida ķermeņa kustībām, ko rada skeleta muskuļi un kuru laikā tiek</p>
-------------------------------------	--	--	---

³⁹ <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/370113/9789240075412-eng.pdf?sequence=1>

	<p>tālejoši ierobežojumi, kas ne tikai aizsargā bērnus, bet arī ietekmē mārketingu, kas paredzēts pieaugušajiem, rada būtiskus šķēršļus piekļuvei tirgum un, visticamāk, iesaldēs esošās tirgus daļas, ierobežojot jaunu tirgus dalībnieku iespējas atšķirties no konkurentiem. Šāds regulējums var mazināt konkurenci un kavēt inovācijas. Runājot par vecuma robežas noteikšanu, gan nozares pašregulācijas standartos, gan valsts politikā visā pasaulē ir tendence noteikt bērna vecumu saistībā ar pārtikas produktu tirdzniecības ierobežojumiem starp 13 un 16 gadu vecumu. Globālie nozares standarti, piemēram, International Chamber of Commerce un International Food and Beverage Alliance apstiprinātie standarti, piemēro ierobežojumus bērniem līdz 13 gadu vecumam.</p> <p>9. septembrī PVO publicēja Vadlīniju projektu par uztura marķēšanas politiku, kas izstrādāts, lai palīdzētu valstīm attīstīt jaunu marķēšanas politiku un/vai stiprināt esošo. Vadlīnijās ieteikts izmantot skaidrojošu marķējumu iepakojuma priekšpusē, bet nav ieteikta konkrēta skaidrojoša FOPL shēma, atzīstot, ka dažādās valstīs var būt atšķirīgi mērķi un vajadzības. Vislielāko ietekmi nodrošina marķējumi, kas ir saskaņoti ar ES tiesību aktiem, nav diskriminējoši, ir balstīti uz jaunākajiem zinātniskajiem pētījumiem un pierādījumiem un palīdz patērētājiem izdarīt apzinātu izvēli.</p> <p>Jebkurš pārtikas produkts un dzēriens var būt daļa no daudzveidīga un sabalansēta uztura, ja to lieto mēreni un pareizās devās. Tomēr PVO un likumdevēji ir atzinuši, ka pārtikas produktu klasificēšana, izmantojot uzturvielu aprakstus, kas ir pamatoti ar zinātniskiem pierādījumiem, ir noderīgs rīks ar daudzām pielietojuma iespējām. Visizplatītākie uzturvielu aprakstu pielietojumi pasaules līmenī ir pārtikas produktu marķēšana, bērniem paredzētas reklāmas ierobežojumi, kā arī produktu, uz kuriem drīkst norādīt veselīguma norādes, vai produktu, kurus drīkst pārdot skolās, noteikšana.</p>	<p>patērēta enerģija (piemēram, pastaigas, mājas vai dārza darbi, kāpšana pa kāpnēm, braukšana ar velosipēdu, peldēšana, aktīvā atpūta u.tml.).⁴⁰ FA var būt iesaistīta ar tiekšanos pēc rezultāta un sacensību kā tas ir sporta aktivitātēm. Ņemot vērā minēto, dalība sporta un fitnesa klubu piedāvātajās aktivitātēs ir tikai viens no veidiem, kā cilvēks var ikdienā nodrošināt rekomendēto FA apjomu.</p> <p>Plāna projekts paredz pasākumu 1.21., kura ietvaros risināms jautājums par finansiālajiem mehānismiem FA veicināšanai, ņemot vērā valsts budžeta iespējas. Plāna ietvars vērsts uz FA veicināšanu sabiedrībā kopumā, savukārt, attiecībā uz jautājumiem, kas skar sporta politiku, aicinām vērsties Izglītības un zinātnes ministrijā, kas ir vadošā valsts pārvaldes iestāde sporta jomā.</p>
--	---	---

⁴⁰ WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour, 2020

Uzturvielu apraksti ir ļoti svarīgs uztura izglītības papildrīks, ņemot vērā, ka lielākā daļa no cilvēku uztura ir mājās gatavota pārtika. Veidojot uzturvielu aprakstu modeļus, jāņem vērā mērķis, kam tie paredzēti. Jāapsver uzturvielu blīvuma jēdziena lietošana, lai veicinātu "pozitīvo" uzturvielu (piemēram, šķiedrvielu, olbaltumvielu, vitamīnu un minerālvielu) izmantošanu, kas var veicināt pārmaiņas produktu uzlabošanas un labākas diētas virzienā.

LTRK ieskatā Plāns būtu papildināms ar punktu, kas noteiktu nepieciešamību netiešā veidā padarīt sporta klubus pieejamākus visām iedzīvotāju kategorijām.

Sagatavotā plāna ietvaros ir paredzēts izstrādāt ieteikumus fitnesa un sporta klubiem veselību veicinošu FA radīšanai un īstenošanai dažādām mērķu grupām (piemēram, senioriem, grūtniecēm, bērniem), lai piesaistītu vēl vairāk Latvijas iedzīvotāju FA iespējām, ko piedāvā sporta un fitnesa industrija.

Liekās ķermeņa masas izplatība rezultējas milzīgā ietekmē uz tautsaimniecību - pieaugoša darba nespēja, budžeta izdevumu pieaugums veselības un sociālajā nozarēs. Lai veicinātu iedzīvotāju vēlmi iesaistīties aktīvāka dzīvesveida veidošanā, ir jāpaplašina gan iedzīvotāju, gan uzņēmēju zināšanu bāze, kā arī jāveicina vide, kurā gan zināšanas, gan sports ir pieejami aizvien plašākai sabiedrības daļai. Līdz ar to LTRK aicina iedzīvotāju izdevumus, kas saistīti ar fitnesa un sporta klubu apmaksu, iekļaut attaisnotajos izdevumos, līdzvērtīgi izglītībai un medicīnai.

Papildinot jau augstāk minēto, un izstrādātajā plānā iekļauto informāciju par FA receptu aktualizēšanu, LTRK ieskatā būtu ne tikai jāaktualizē šo receptu izrakstīšana un jāuzlabo veselības aprūpes speciālistu zināšanas šajā jautājumā, bet arī ar ģimenes ārsta nosūtījumu šādi izdevumi sporta nozarei ir jāpielīdzina medicīnas izdevumiem.

Ņemot vērā minēto, LTRK aicina papildināt plānu ar sekojošiem punktiem:

Nr.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgā institūcija	Izpildes termiņš
4.4.	Sporta nozares izdevumu iekļaušana attaisnotajos izdevumos	Fitnesa un sporta klubi ir pieejamāki lielākai sabiedrības daļai.	Iedzīvotāju, kuriem ir pietiekamas fiziskās aktivitātes, skaits pieaugums	VID, FM		2025.gada I pusgads
4.5.	Izdevumi sporta nozarei tiek pielīdzināti medicīnas izdevumiem (ar ģimenes ārsta nosūtījumu uz sporta nodarbībām).	Iedzīvotāju (īpaši riska grupas) pieaugoša iesaiste aktīvā dzīvesveidā	Liekās ķermeņa masas rādītāja samazinājums ilgtermiņā	VID, FM	VM	2025.gada I pusgads

Sabiedriskajā apspriedē piedalījās, taču viedoklis netika saņemts no:

- Latvijas ēdinātāju apvienība;
- Coca-Cola Baltics;
- Alla Kondratjeva;
- SIA Pestevene